

олії, флавоноїди, таніни і вітаміни: аскорбінову кислоту (вітамін С), бета-каротин (провітамін А), рибофлавін (вітамін В2). Глікозиди листків стевії мають добрі технологічні характеристики: швидко розчиняються у воді, добре поєднуються з органічними кислотами овочів та фруктів. За смаковими якостями нагадують цукор, стабільні при кип'ятінні, стійкі до кислих і лужних середовищ.

Численні дослідження довели, що за регулярного вживання стевіозиду знижується вміст цукру, радіонуклідів і холестерину в організмі людини, поліпшується регенерація клітин і коагуляція крові, гальмується ріст новоутворень, зміцнюються кровеносні судини. Відзначена жовчогінна дія, протизапальна та діуретична. Стевіозид перешкоджає утворенню виразок у шлунково-кишковому тракті, підвищує стійкість організму до інфекційних хвороб.

За даними ОТСВВ:STEV у світі було досягнуто найбільші обсяги реалізації концентратів стевії, які становили 3,5 тис. тонн на суму 285 млн. доларів. Згідно світових прогнозів, потреба у продуктах переробки стевії буде становити на рівні 11 тис. тонн.

Методом поліплоїдії створено селекційний матеріал стевії медової за продуктивністю. Із колекції виділено 5 тетраплоїдних форм з урожайністю сухого листа до 5,2т/га та вмістом дитерпенових глікозидів 14 - 15%. На інфекційному фоні виявлено 2 лінії стевії – толерантні до альтернаріозу для використання їх в якості вихідного матеріалу для подальшої селекції.

РОЗШИРЕННЯ ВИДОВОГО СКЛАДУ КОРМОВИХ КУЛЬТУР, ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ ЇХ ПРОДУКТИВНОСТІ ТА ЕКОЛОГІЗАЦІЇ

EXTENSION OF SPECIES COMPOSITION OF FORAGE CROPS AS A FACTOR FOR INCREASING THEIR PRODUCTIVITY AND ECOLOGIZATION

В.Д. Бугайов¹, М.І. Загинайло²

V.D. Buhayov¹, M.I. Zahinaylo²

¹Інститут кормів та сільського господарства Поділля НААН

²Український інститут експертизи сортів рослин

¹Institute for Feed and Agriculture of Podillia of NAAS

²Ukrainian Institute for Plant Variety Examination

e-mail: bugayov1949@yandex.ru

Сортовые ресурсы кормовых культур в Украине представлены 419 сортами и гибридами 83 видов, включенных в Госреестр на 2016 г. Большинство сортов (76 %) создано селекционерами Украины. В последние годы усилена селекция на засухоустойчивость кормовых культур, расширен их видовой состав. Эффективно использование местных дикорастущих популяций Украины. Созданы и включены в Госреестр

сорта райграса високого Дронго; пырея середнього Хорс, Витас; житняка гребенчатого Петровський, Кімбурн, Жаворонок, Яструбиновський; коостреца берегового Боян; регнерии шершавостебельной Колумб; овсяницы тонколистной Барва. Проходят квалификационную экспертизу сорта житняка гребенчатого Глобинский; пырея среднего – Дирос и Ростислав; регнерии шершавостебельной Златослава; овсяницы бороздчатой Скифская. Выделен перспективный исходный материал для селекции ценных засухоустойчивых видов злаковых трав – ломкоколосника ситникового и келерии гребенчатой. Перспективно использование сортов эспарцета закавказского Адам и Блиск. Из однолетних видов особого внимания заслуживает сорт вики паннонской (озимой) Орлан.

Varietal resources of forage crops in Ukraine are presented by 419 varieties and hybrids of 83 species included in the State Register for 2016. The most varieties (76%) are created by Ukrainian breeders. In recent years, there is strengthened breeding forage crops for drought resistance, expanded their species composition. Use of local wild populations of Ukraine is effective. There are created and included in to the State Register the varieties of tall oatgrass Drongo; intermediate wheatgrass Hors, Vitas; crested wheatgrass Petrovsky, Kimburn, Zhavoronok, Yastrubinovsky; meadow brome Bojan; slender wheatgrass Columb; fine-leaf sheep fescue Barva. The varieties of crested wheatgrass Globinskiy; intermediate wheatgrass Diros and Rostislav; slender wheatgrass Zlatoslava; striated fescue Skifska are passing the qualifying examination. A promising starting material for breeding of drought-resistant species of grasses is highlighted – Psathyrostachys juncea and koehleria furrowed. Use of Transcaucasian sainfoin varieties Adam and Blisk is promising. Among the annual species, deserves special attention the variety of Pannonian vetch (winter) Orlan.

Одним із факторів подальшого розвитку тваринництва в Україні, особливо молочного скотарства, є створення належної кормової бази. Успішне вирішення цієї проблеми не можливе без наявності високопродуктивних сортів і гібридів кормових культур, адаптованих до конкретних ґрунтово-кліматичних умов і здатних забезпечити виробництво високоякісними кормами.

Сортові ресурси кормових культур в Україні представлені 419 сортами і гібридами 83 видів, занесених до Державного реєстру сортів рослин придатних для поширення в Україні на 2016 рік. З них найбільшу частку становлять багаторічні бобові та злакові трави (66 %). Переважна кількість сортів (76 %) створена селекціонерами України, що свідчить про конкурентоспроможність вітчизняної селекції. Серед зарубіжних сортів переважають злакові багаторічні трави газонного типу.

У зв'язку із зростанням дефіциту вологи в ґрунті на фоні суттєвого потепління в останні роки значно посилені дослідження з селекції на підвищення посухостійкості кормових культур. Поряд з традиційними видами значно розширено їх склад. Для вирішення цієї проблеми достатньо ефективним є метод екотипової селекції, в першу чергу, за рахунок використання як вихідного матеріалу місцевих дикорослих популяцій України. Так, вже створені та занесені до Державного реєстру сорти райграсу високого Дронго (ІКСГП); пирію середнього - Хорс (ІКСГП), Витас (ІЗ); житняка гребінчастого – Петрівський (ІКСГП), Кімбурн і Жаворонок (ІЗЗ),

Яструбинівський (Миколаївська ДС ІЗЗ, ІКСГП); стоколосу прибережного – Боян (ІКСГП); регнерії шорсткостеблової – Колумб (ІКСГП); костриці тонколистої – Барва (ІКСГП).

Проходять кваліфікаційну експертизу в системі державного сортовипробування сорти житняка гребінчастого – Глобинський (ІКСГП); пирію середнього – Дірос і Ростислав (Миколаївська ДС ІЗЗ, ІКСГП); регнерії шорсткостеблової – Златослава (Миколаївська ДС ІЗЗ, ІКСГП); костриця борозниста – Скіфська (ІКСГП). В Інституті кормів та сільського господарства Поділля НААН у співпраці з Інститутом тваринництва степових регіонів «Асканія-Нова» з дикорослих популяцій Біосферного заповідника «Асканія-Нова» виділений перспективний вихідний матеріал для подальшої селекції таких цінних посухостійких видів злакових багаторічних трав, як ламкоколосник ситниковий та келерія гребінчаста.

Кормова продуктивність створених сортів і перспективних селекційних номерів зазначених посухостійких видів за посушливих умов перевищує традиційні види на 30-40 %.

Перспективним є використання створених та занесених до Державного реєстру в Селекційно-генетичному інституті сортів еспарцету закавказького – Адам і Блиск, які поряд з посухостійкістю вирізняються зимостійкістю та покращеною якістю зеленої маси.

Із однорічних видів особливої уваги заслуговує сорт горошку паннонського (озимого) – Орлан, створений в Інституті кормів та сільського господарства Поділля НААН, який характеризується посухо – і зимостійкістю. У суміші з тритикале озимим забезпечує в богарних умовах півдня України збір сухої речовини до 10-12 т/га, виходом протеїну – 1,6-1,9 т/га.

Таким чином, розширення видового складу посухостійких видів кормових культур за сучасних умов змін клімату забезпечить стабільність виробництва високоякісних кормів, створення та поліпшення природних лук і пасовищ, підвищення ефективності природоохоронних заходів і виробництва органічної продукції.